LIMBAJ EŞUAT ŞI ONTOLOGIE POLITICĂ. O PERSPECTIVĂ CRITICĂ ASUPRA ROMANULUI *RITUALUL BESTIEI*

Failed Language and Political Ontology. A Critical View upon The Ritual of The Beast *Novel*

Adriana TEODORESCU[1]

Abstract

The present study focuses upon the depiction of communism as main theme of *The Ritual of the Beast* (*Ritualul Bestiei)* novel, written by Cornel Nistea. More precisely, our research aims at investigating, from a cultural and literary perspective, the ways in which the representation of the Romanian communism configures the relationship between reality and literature, between history and fiction, placing the novel in a realm of aesthetical uncertainty. We point out that the language of Power (the language of the unique Party, of the communist ideology) evolves into the power of language, transforming the novel's characters into simple instances of an anti-communist or hyper-communist discourse. We examine the arising of a new ontology, a political-ontology that can be interpreted in a realistic key, but also through the lens of the Absurd.

Keywords: communism, representation, language, political ontology, beast.

Introducere. (Încă) un roman despre comunism, (încă) o reflectare critică şi totuşi nişte beneficii

Romanul lui Cornel Nistea[2], redactor, din 1990 şi până în prezent, al revistei de cultură *Discobolul*, apare în 2008 la editura clujeană Teognost şi trece slab observat pe sub ochii criticilor literari, dacă nu şi ai cititorilor. Tema este viaţa de zi cu zi în timpul comunismului, iar romanul o dezvoltă în sensul ilustrării unei cotidianităţi constant şi puternic subminate de către ochiul atotstăpânitor al Securităţii şi de către permanenta suspiciune inter-relaţională. Personajul principal, Pompiliu Dascălu, cercetător în domeniul biologiei este şi naratorul romanului. Aflat în şezlongul său albastru, bunic, el rememorează vremurile trecute, servindu-se şi de jurnalul pe care l-a ţinut, în mare secret, în acele timpuri, continuând însemnările unchiului său Lionel, om cult şi ostil sistemului, care reuşeşte să fugă din ţară, lăsându-i nepotului său un apartament plin cu cărţi şi sarcina de a îngriji pe cei doi locatari – o pereche de papagali ce rostesc nenumărate imprecaţii la adresa Partidului.

Pompiliu încearcă, pe cât posibil, să ducă o existenţă la adăpost de intrigile conspiraţioniste, dar şi de cele anti-conspiraţioniste, izolându-se, cu precauţie şi politeţe, de colegi de serviciu şi de vecini, şi concentrându-se asupra cercetărilor sale. Asaltat continuu cu pedagogii ideologice materialiste, muncitoreşti şi ateiste de către vecina lui de bloc, Sorana, membră de seamă a Partidului, personajul-narator reuşeşte să rămână, în ciuda iritării, atent la doza de replici caustice pe care le poate da fără să i se pună viaţa şi siguranţa în pericol. De altfel, frica, în diferite nuanţe, de la anxietate, trecând prin teamă

[1] PhD Researcher, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia.
[2] Cornel Nistea, *Ritualul bestiei. Amintiri din şezlongul albastru,* Editura Teognost, Cluj-Napoca, 2008

BDD-A2878 © 2013 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:55 UTC)

şi ajungând până la teroare, îl însoţeşte permanent. Pompiliu va cunoaşte dragostea, atentă, fără excese, alături de Luisa, secretara colegiului ştiinţific de cercetare al Institutului, va ceda la chemările credinţei şi va participa alături de un coleg la o procesiune ortodoxă cu ocazia sărbătoririi naşterii Maicii Domnului şi, în final, va înţelege ce înseamnă tortura şi umilinţa în beciurile Securităţii, din pricina colegului său, Dorel, fiu de procur, acuzat fiind, pe nedrept, de simpatii şi uneltiri active de dreapta.

Totuşi – în ciuda aprecierii sale ca scriere politică dezvăluitoare a tarelor comunismului şi a plasării sale în zona realismului ironic[3] – romanul lui Cornel Nistea este mai mult decât un alt produs literar destinat exorcizării obsesiei comunismului românesc, el construindu-se ca o reflectare într-adevăr periculoasă a comunismului, căci contaminarea naraţiunii (discursul despre comunism), şi, parţial, chiar şi a logicii romanului, cu obiectul său (comunismul) plasează romanul pe muchie de cuţit, între ratare şi reuşită, între care, dincolo de alegerile critice şi de interpretare ce se pot face prin asumarea unui pol sau a altuia, nu lipseşte o ambiguitate oarecum funciară, în care opera literară a romancierului se simte confortabil. Beneficiile cercetării vor fi, în acest caz, legate de sesizarea şi comprehensiunea raportului dintre realitate şi literatură, respectiv dintre istorie şi ficţiune şi chiar dintre asumare auctorială şi hazard literar.

Limbajul puterii şi puterea limbajului

Importanţa romanului lui Cornel Nistea nu rezidă atât în tema aleasă – comunismul, viaţa sub zodia terorii, nici în strategia auctorială imediată şi cea mai vizibilă la nivel stilistic – de punere în tramă, prin intermediul rememorării, a mărturisirii naratorului-personaj şi nici măcar, într-un sens foarte îngust, în motivul resurecţionar, simultan ontologic şi textual, al jurnalului, suport-vehicul al aducerilor aminte. Toate aceste elemente, cum anticipam şi mai sus, sunt atinse de *deja-vu*. Cu alte cuvinte, nu există un inedit al utilizării şi abordării lor. Comunismul este o temă prezentă atât în opere literare post-decembriste, de ajuns să ne gândim numai la operele extrem de popularei Herta Müller, câştigătoarea Nobelului literar în 2009, cât şi în cinematografia românească de dată recentă (*Amintiri din epoca de aur*, 2009, *Hârtia va fi albastră*, 2006, *Cum mi-am petrecut sfârşitul lumii*, 2006 etc.). Mediul literar-artistic nu duce lipsă de reprezentări ale comunismului, dimpotrivă, pe porţiuni mici pare a exista chiar o saturaţie. Mărturisirea, ca tehnică narativă, este, iarăşi, aproape un fapt inerent al romanelor despre comunism. Mai mult, există la Nistea o urgenţă a mărturisirii şi o senzaţie de necesar şi obligativitate care îl aşează pe autor în siajul unor locuri comune ce pot deveni deranjante printr-o mixtură de banal şi preţiozitate. Personajul narator, Pompiliu Dascălu, se simte de-a dreptul vizat de istorie, obligat să continue jurnalul unchiului său, Lionel, să-şi asume riscuri personale majore pentru a da seama de o epocă aflată sub semnul bestialităţii: „Constat că sunt un captiv al sistemului ca oricare alt concetăţean, cu diferenţa că eu îmi notez impresiile într-un Jurnal, care, în eventualitatea că va fi descoperit, va implica într-o anchetă a securităţii

[3] Lörinczi Francisc-Mihai**,** *Cornel Nistea: „Ritualul Bestiei"*, http://ocartepezi.wordpress.com/2008/10/07/08-octombrie-2008-cornel-nistea-%E2%80%9Eritualul-bestiei%E2%80%9C-editura-teognost-cluj-napoca-2008-lorinczi-francisc-mihai/, consultat ultima dată în 19.02.2013

BDD-A2878 © 2013 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:55 UTC)

zeci sau poate sute de oameni ale căror nume le-am scris acolo şi cărora le-aş putea face un rău imens cu însemnările mele. Soluţia e desigur să distrug Jurnalul, dar oare am eu voie să văduvesc istoria unui popor la care să facă referire viitorimea?”[4].

Jurnalul salvator nu este nici măcar al lui Pompiliu Dascălu, al fricilor şi constrângerilor sale, ci un jurnal atipic, non-individual, colectiv în sens dublu – al altora (el e continuarea celui al lui Lionel), respectiv al unui specific personal de mărturisire pasager, asumat doar în măsura în care se consideră că acest specific poate servi la a creiona trăsăturile unei colectivităţi. O colectivitate a opoziţiei faţă de sistem şi faţă de colectivizarea dezumanizantă, gregară, operaţie de bază a structurilor comuniste, o colectivitate a oamenilor ce tânjesc după libertate în plin comunism, fără să se lase îndoctrinaţi. Tocmai cu acest jurnal ce reprezintă un conglomerat de clişee literare şi exagerări (scriitura salvatoare din ghearele istoriei nedrepte, scriitura ca instrument al adevărului, restabilizator şi punitiv) debutează şi importanţa reală a romanului lui Cornel Nistea. Dincolo de substratul stereotipic al gestului de a recurge la un Jurnal ca strategie narativă şi ca motiv literar se află o problemă de reprezentare literară. Jurnalul este, ca şi întreaga naraţiune a lui Nistea, invadat de obiectul pe care-l conţine. Un comunism lingvistic – ceea ce este sinonim cu translatarea în plan lingvistic a comunismului, ca tactică, ca metodă de discurs şi, implicit, ca mod de structurare a viziunii asupra lumii, insistent şi clar(ificat) la maxim – este ceea ce găsim în romanul *Ritualul Bestiei*. Ritualitatea fiarei comuniste, alcătuită din elemente precum provocarea sistematică a fricii şi persuasiunea ideologică prin cuvânt generează, în scrierea lui Nistea, o ritualitate de grad doi, pur lingvistică, detectabilă nu numai la nivelul Jurnalului – punere în abis lingvistică a discursivităţii înseşi proprii romanului lui Nistea – ci a întregii scrieri. Este, practic, o altă formă prin care ritualitatea fiarei pare a se impune, lucru ce oferă coerenţă internă proiectului literar al scriitorului, pe de o parte, iar pe de alta îl aşează sub semnul unei originalităţi primejdioase, pentru că, dacă nu este surprinsă această logică de construcţie a naraţiunii, originalitatea poate avea străluciri întunecate, alunecând înspre contrariul ei.

De fapt, tot romanul lui Nistea este un roman de limbaj. Lucrurile care se petrec în el, temerile repetate şi iubirile lui Pompiliu sunt numai un suport pentru discursul său asupra stării politicii româneşti, pentru consideraţiile sale asupra lumii şi vieţii dintr-o perspectivă contestatar comunistă. Acţiunea principală din roman nu este constituită nici de moartea vărului Felician, înregimentat fără voie în trupele militare menite să distrugă rezistenţa din munţi, nici de relaţia cu Luisa sau cu credinciosul coleg Matei, ci de discursul asupra tuturor acestora, care le transcende şi care-şi caută legitimarea şi mulţumirea în critica comunismului şi a avatarurilor sale: Partidului unic, învăţătura Marilor Dascăli ai Omenirii, Securitatea, Comitetul Revoluţionar, Omul-Bestie etc.

Naratorul îşi permite statutul de personaj doar în măsura în care acesta îi dă dreptul să vorbească despre ceea ce i se întâmplă mai puţin lui personal, ci în calitatea sa de exponent al rezistenţi anti-comuniste. Şi vorbeşte tot timpul. Cu unchiul său Lionel, fugit dincolo de graniţe, în gând sau chiar scriind în jurnalul acestuia, cu papagalii, cu Luisa, cu

[4] Cornel Nistea, *Op.cit.*, 128.

BDD-A2878 © 2013 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:55 UTC)

nepoata căreia îi va istorisi toate cele petrecute în viaţa sa/în roman: „Draga bunicului, sistemul diabolic pe care l-au creat aşa-zişii Mari Dascăli ai Omenirii era întemeiat pe minciună, pe crimă şi distrugerea valorilor, în principal a valorilor creştine. Ideologia lor s-a dezvoltat şi s-a răspândit precum un virus asemănător cu acela al ciumei. Virusul difuzat de ideologia acestor farsori ai omenirii a creat omul-bestie”[5]. Aceasta este o parte din răspunsul primit la o parte din întrebările formulate de nepoata curioasă. Fetiţa întreabă, nici mai mult nici mai puţin decât: „Au fost oare fericiţi ticăloşii, torţionarii şi criminalii care au susţinut ideologia atee şi-au ucis în numele ei oameni?”[6]. Dialogul dintre ei este simplă expunere de idei, de limbaj anti-comunist şi nu are, vom vedea şi mai jos, nimic de-a face cu psihologia personajelor.

Celelalte personaje sunt şi ele profund discursive. Sorana, femeia trecută de prima tinereţe, vecina de bloc a lui Pompiliu îl mitraliază sistematic pe acesta cu tirade pro-comuniste. Rudele vărului Felician, îl plâng cu glas tare şi găsesc în moartea acestuia ocazia pentru a se exprima, iarăşi, împotriva sistemului: „Lasă, vin ei americanii. Da, da, vin cât de curând şi-apoi să vezi. Situaţia asta nu mai poate continua aşa. Da, se vor schimba cât de curând lucrurile”[7]. Artistul plastic ascuns în munţi, care colecţionează picturi cu sfinţi, ţine lecţii întregi de credinţă şi moralitate: „Dumnezeu e mai mult decât orice iubire şi asta nu prea înţeleg oamenii, mai ales cei care se lasă dominaţi de ură. Şi ne întrebăm de ce această ură, cum se justifică ura oamenilor împotriva tuturor religiilor. Toţi o ştim, e atât de simplu. Pentru că toate religiile, fără excepţie, propun omului promovarea moralităţii şi a binelui”[8] sau „Ignoranţa este duşmanul cel mai mare al culturii şi civilizaţiei, iar ea se manifestă tot atât de violent ca ciuma”[9]. Colegul Matei îl convinge pe Pompiliu să participe la procesiunea religioasă, după ce la Institutul de cercetare părea retractil şi temător: „Pompiliu, te ştiu om credincios, azi e ajun de Sfântă Mărie, ce-ar fi să mergem deseară la schitul Ioan Botezătorul din Gorgani, să ne spovedim şi să ne împărtăşim?”[10], iar înainte să fie prins de Securitate, când simpatiile sale pentru Garda de Fier devin evidente, ţine un adevărat *speech* viitoristic: „Nu uita ce-ţi spun acum: Va veni o vreme propice revoluţiei noastre spirituale, nu acum, poate într-un alt veac, pentru că istoria unei ţări nu se poate scrie cu frânturi de glorie… (…) acest ferment e dragostea noastră pentru Isus Cristos. Desigur, distrugerea morală de acum va favoriza victoria vremelnică a bolşevismului. Bestiile vor avea un timp câştig de cauză.”[11]

Preotul care conduce cortegiul de credincioşi predică în continuu, până când sunt împrăştiaţi de o ceată de bătăuşi. Notele discursive sunt apocaliptice şi evanghelice deopotrivă, preotul făcând apel la credinţa oamenilor pentru a se salva din ghearele diavolului, sinonim, în aproape toată cartea lui Cornel Nistea, cu însuşi comunismul: „au sosit vremurile lui Mamona, dar mai e timp ca oamenii să se întoarcă cu faţa spre Tatăl din

[5] *Idem,* p. 305
[6] *Idem,* p. 302
[7] *Idem,* p. 172
[8] *Idem,* p. 182
[9] *Idem,* p. 183
[10] *Idem,* p. 185
[11] *Idem,* p. 288

BDD-A2878 © 2013 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:55 UTC)

ceruri. Rugați-vă întruna, ca nu cumva necuratul să pună stăpânire pe sufletele voastre, căci vă ademeneşte cu tot felul de promisiuni şi daruri”[12], „Dacă m-au prigonit pe mine şi pe voi vă vor prigoni. Bate-voi păstorul şi se vor risipi oile sale”[13], „Binecuvântată este Împărăţia Ta, Doamne, a Tatălui, a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi-n vecii vecilor: Amin. Slavă ţie, Doamne, Slavă ţie”[14]. Papagalii de care trebuie să aibă grijă personajul principal sunt permanent tentaţi de cuvânt. Vorbesc împotriva Partidului direct şi indirect, ironic, anunţă când vine cineva la uşă, par a avea o inteligenţă umană: „Cât-cât-cârr! Câââârrr!... Agentul, agentul secret, zic ei într-un glas”[15], „Bate cineva la uşă! Bate cineva la uşă! Mă atenţionează alarmate păsările”[16], intră în dialog cu tânăra verişoară Flavia, proaspăt intrată în Partid şi entuziasmată de noua ideologie „Moarte lor, moarte lor, moarte trădătorilor! Unde sunt americanii? S-au ascuns ca şobolanii”[17]. Este greu de crezut că nişte papagali pot utiliza cuvintele cu asemenea dexteritate, într-o asemenea varietate. Realismul romanului lui Cornel Nistea devine, la fiecare înaintare în lectură, extrem de discutabil.

În fapt, declaraţiile personajelor lui Nistea sunt, majoritatea lor, teatrale, impetuoase, artificiale, cu ţesăturile la vedere, prin care se întrezăreşte şi chipul furios al autorului-narator, mai mult decât al naratorului-personaj. Ele sunt, în fond, declamaţii şi, în subtext, demonstraţii repetate ale desfigurării lumii sub influenţa comunismului. Toate trimit la un designat ultim cu două feţe: cel al comunismului rege – un designat prezent, temut şi imitat în ceea ce priveşte armele de combatere: logica discursului – şi al lovirii, al uciderii regelui – anti-regele care trebuie instalat în locul celui căruia i se pregăteşte asasinarea conceptual şi fantasmatic. Din cauza acestei centrări pe limbaj, se poate spune că faptele nu există în mod veritabil în roman. Nu se întâmplă nimic neprevăzut. Este clar de la bun început că Pompiliu, cu fricile sale, dar, în acelaşi timp şi cu discursurile sale ce se dezlănţuie adesea, cu Jurnalul pe care îl ascunde sub podea va sfârşi prost. De asemenea, tot cert este că Dorel lucrează de partea Securităţii. Poate mai puţin, până la un moment dat, că Luisa doreşte cu adevărat binele lui Pompiliu, dar, orişicum, cartea nu rezervă nicio surpriză majoră lectorului aflat în căutare de suspans romanesc. Aceasta deoarece cheia realistă în cel mai evident mod nu pare a fi dorită de către autor. Sau, dacă este, felul în care limbajul îşi joacă rolul de trecere dinspre o postură în care este un simplu instrument al puterii (limbajul puterii) înspre o ipostază nouă în care devine el însuşi putere (putere a limbajului, ucidere a regelui, a tatălui malign) pune în chestiune apartenenţa romanului la realismul clasic.

În ceea ce priveşte rolul şi modalităţile de funcţionare a limbajului, romanul lui Cornel Nistea se plasează în antiteză cu romanele Hertei Müller. Limbajul laureatei cu premiul Nobel literar avea o funcţie poetică şi de metamorfozare a realităţii, nu ca mascare

[12] *Idem*, p. 200
[13] *Ibidem*
[14] *Ibidem*
[15] *Idem*, p. 157
[16] *Idem*, p. 159
[17] *Idem*, p. 153

BDD-A2878 © 2013 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:55 UTC)

sau inversare semantică, ci în sensul unei acutizări senzoriale şi ontologice a acesteia. Pentru naratoarea unui roman precum *Animalul inimii*, de pildă, limbajul îşi află rădăcinile şi puterea în fisura care apare, şi care este asumată ca atare, dintre gândire şi trăire: „cum ar trebui să trăieşti, îmi ziceam, ca să te potriveşti cu ceea ce tocmai gândeşti”[18]. La Nistea, din contră, trăirea nu reprezintă o problemă decât în măsura în care înţelegem prin trăire acel prim nivel al existenţei, bruiat de practicile şi discursurile comuniste şi nu o chestiune de psihologie, şi nici în această accepţie nu reprezintă un element insurmontabil. Limbajul, abordat diferit, având, la nivel simbolic surse distincte (puterea şi ultrajul puterii la Nistea şi non-puterea, poeticitatea la Müller) face ca la Herta Müller orizontul de aşteptare al cititorului să fie constant subminat, în vreme ce la Nistea el este reconfirmat cu fiecare pas, astfel că se creează senzaţia de saturaţie, de supra-plin semantic şi strategic.

Displazie onto-politică

Continuând comparaţia cu opera Hertei Müller, observăm că şi la autoarea româno-germană şi la Cornel Nistea, comunismul se face vinovat de regresul spre animalitate. Numai că, dacă în *Animalul inimii* animalitatea era ambivalentă, a lumii înconjurătoare şi a fiecăruia dintre cei ce se simţeau zdrobiţi de regim (*animalul inimii*), o structură de rezistenţă împotriva animalităţii dezintegrante şi invadatoare, în *Ritualul bestiei* animalitatea înseamnă exclusiv şi cu stridenţă sălbăticire, ieşire periculoasă şi fără întoarcere din zona umanităţii, ca valoare şi ca ontologie. Animalitatea lui Nistea este, cum explică naratorul-personaj, o stare patologică generată de virusul comunist. Şi, în plus, o patologie moral-religioasă, ceea ce face ca Bestia să fie un sinonim, brutal aproape, al Diavolului[19]. Aşadar, poţi fi bolnav sau nu, jumătăţile de măsură sunt rare. Şi pe această cale se explică vidarea psihologică a tuturor personajelor, simple măşti, simple instanţe lingvistice tipice mai degrabă unui teatru radiofonic decât unui roman. Naratorul-personaj provine, după cum indică şi numele său, din două dimensiuni temporale diferite. Din viitor – naratorul îşi reciteşte jurnalul, şi din trecut sau din timpul faptelor cuprinse în naraţiune. Ca personaj, el are adesea, în situaţiile critice, o senzaţie de greaţă – ameţeală, durere de cap, stare de rău –, care nu e greaţa ontologică sartriană generată de confruntarea cu neantul, ci o greaţă provenită din straturile superficiale ale fiinţei, dintr-o asfixiere ideologică, politică. Altfel însă, personajul Pompiliu este devitalizat. El trăieşte, cât trăieşte, prin frica sa continuă, variată, dar mai degrabă într-un mod caricatural şi demonstrativ. Dacă frica de moartea este, conform lui Martin Heidegger sau a lui Max Scheler ceea ce defineşte umanitatea la nivel individual şi, potrivit lui Robert Kastenbaum, ceea ce o structurează la nivel colectiv, societal, pentru personajul-narator, Pompiliu, frica de moarte este redusă la adeziunea la religia ortodoxă. Astfel, el se regăseşte în totalitate în explicaţia asupra originii fricii de moarte dată de către preotul ce conduce cortegiul credincioşilor: „frica de moarte e rodul necredinţei. Aşadar, frica, lipsa curajului de a-l

[18] Herta Müller, *Animalul inimii*, ediția a II-a, traducere de Nora Iuga, Polirom, Iași, 2006, p. 64

[19] Ruxandra Cesereanu observa că imaginea Securității a fost o preocupare obsesivă pentru scriitorul român. Cf.: Ruxandra Cesereanu, *Imaginea Securității în literatura română în comunism şi postcomunism*, în Caietele Echinox, 1, 2001

BDD-A2878 © 2013 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:55 UTC)

mărturisi pe Cristos, e un mare păcat, care cu adevărat poate atrage după el moartea. Numai credința adevărată îl duce pe om spre veşnicie”[20].

Pompiliu deviază de la normalitatea unui personaj realist şi se îndreaptă către un personaj caricatural, un personaj marionetă care nu e nici personaj, nici narator, ci autor. Displazia semnifică acel proces, conotat medical, prin care celulele umane se îndepărtează de procesul normal de funcționare, devin atipice şi, în ultimul stadiu, chiar maligne. Într-un sens metaforic, displazia caracterizează statutul personajelor din romanul lui Cornel Nistea, fie că e vorba de narator, fie de toate celelalte. Ele ies din sfera ontologiei şi se fixează în cea axiologică şi politică. Diferența dintre naratorul-personaj şi restul personajelor este că primul are, cum aminteam, o natură dublă, el venind (şi) din viitor, astfel că discursul său ultra-corect, aforistic şi evanghelic se justifică. Toate celelalte sunt însă produse ale trecutului, iar absența psihologiei şi limbajul lor plat nu se pot motiva decât prin intermediul dependenței de memoria personajului-narator, care ar fi, în această optică, un regizor de marionete. Apoi, timpul în care ele evoluează nu este clar precizat, nu sunt numiți ani, decade, fiind mai curând vorba de un timp omogenizat, de un timp alegoric şi absurd, în care reacțiile par deja evaluate, hiperlucide de partea celor buni şi obscure, înnămolite în obiectul credinței lor – ideologia comunistă, în ce-i priveşte pe cei răi.

Concluzii. Între ratarea realistă şi succesul absurd

Dacă şi-a propus un roman realist clasic, o altă mărturisire despre comunism, Cornel Nistea s-ar putea confrunta cu eşecul sau cu o realizare mai degrabă de natură documentar-istorică, de memorialistică, decât literară. Dacă, însă, şi-a propus să redea absurdul comunismului – un absurd răsunător, cu efecte peste ani în însuşi limbajul naratorului care-i reinterogheză sensul şi descrie realitatea – atunci autorul s-ar putea bucura de succesul obținut. Căci absurdul romanului derivă din tot ceea ce am examinat mai sus. Din displazia ontologică şi din puterea limbajului care seamănă conținutului pe care-l distruge – discursul comunist. Laurent Lavaud consideră că reprezentarea cumulează două sensuri. Primul, cel de absență, pentru că atunci când este nevoie de reprezentare există o lipsă. Celălalt sens este de *exhibare a prezenței*, de *dublare*. Reprezentarea comunismului în romanul lui Cornel Nistea dezechilibrează balanța celor două sensuri în favoarea unei exagerări a celui de-al doilea. Comunismul este suprascris în chiar ceea ce ar trebui să îl conteste – la nivel de conținut, de discurs, de strategii narative, astfel că lipsa obiectului de reprezentat este estompată la maxim fără a fi totuşi absență a lipsei. Sunt alți termeni pentru a defini aceeaşi cheie absurdă în care se poate citi cartea lui Cornel Nistea.

[20] Cornel Nistea, *Op.cit.*, p. 199

BDD-A2878 © 2013 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:55 UTC)

Bibliografie :

Andor, Horváth: „Autorul în discursul postcomunist", în *Observator Cultural*, nr. 62, mai, 2001

Cesereanu, Ruxandra: „Imaginea Securităţii în literatura română în comunism şi postcomunism", în *Caietele Echinox*, 1, 2001

Kastenbaum, Robert: *Death, Society and Human Experience*, Pearson Education, USA, 2007 [1977]

Lavaud, Laurent (ed.): *L'image*, Flammarion, Paris, 1999

Lörinczi, Francisc-Mihai: *Cornel Nistea: „Ritualul Bestiei"*, http://ocartepezi.wordpress.com/2008/10/07/08-octombrie-2008-cornel-nistea-%E2%80%9Eritualul-bestiei%E2%80%9C-editura-teognost-cluj-napoca-2008-lorinczi-francisc-mihai/, consultat ultima dată în 19.02.2013

Heidegger, Martin: *Fiinţă şi timp*, traducere din limba germană de Gabriel Liiceanu şi Cătălin Cioabă. Humanitas, Bucureşti, 2006 [*Sein und Zeit*,1927]

Müller, Herta: *Animalul inimii*, ediţia a II-a, traducere de Nora Iuga, Polirom, Iaşi, 2006

Nistea, Cornel: *Ritualul bestiei. Amintiri din şezlongul albastru*, Editura Teognost, Cluj-Napoca, 2008

Scheler, Max: *Mort et survie*, Aubier, Paris, 1952

BDD-A2878 © 2013 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:56:55 UTC)